

1. במדבר (פרשת במדבר) פרק א פסוק ב
 שָׂאוּ אֶת רֹאשׁ כָּל עַדְתֵּי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפָּר שְׁמוֹת כָּל זָכָר לְגִלְגָּלְתָּם:
 רש"י
 לבית אבתם - מי שאביו משבט אחד ואמו משבט אחר יקום על שבט אביו:

2. בראשית רבה (תיאודור-אלבק) פרשת וישב פרשה פד (לה) [ויקומו כל בניו וכל בנותיו] וגו' ר' יהודה א' לאחיותיהם נשאו השבטים הה"ד ויקומו כל בניו וכל בנותיו וגו', ר' נחמיה א' כנעניות היו, על הדה דר' נחמיה כל בנותיו כמה בנות היו לו חדא הוות ליה ולווי קברה, אלא אין אדם נמנע לקרוא לחתנו בנו ולכלתו בתו.

3. רמב"ן בראשית (פרשת וישב) פרק לח פסוק ב
 ולדעת רבי יהודה יצטרכו בני לאה לשאת תאומות ששה האחרים והם ישאו שלהם, או שלא יודה ר' נחמיה בתאומות כלל, ולא היתה לו בת זולתי דינה כמשמעות הכתוב. ועל דרך סברה איננו נכון שישאו כלם כנעניות, שיהיה בנוחלי הארץ מזרע כנען העבד הארור כמו מזרעו של אברהם, והכתוב צוה להחרימו ולא תהיה לו שארית ופליטה:

האמהות של משיח בן יוסף ומשיח בן דוד ידועות
 4. בראשית (פרשת וישב) פרק לח פסוק ב
 וַיֵּרָא שָׁם יְהוָה בַּת אִישׁ כְּנַעֲנִי וְשָׁמוֹ שׁוּעַ וַיִּקְרָהּ וַיֵּבֵא אֶלֶיהָ:

5. מלבי"ם בראשית (פרשת וישב) פרק לח פסוק ב
 שלקח כנענית, כמ"ש בד"ה סימן ב' מבת שוע הכנענית, ולא נודע שמה כי לא גיירה רק ויקחה סתם, לכן קרא שני בנים הראשונים ער ואונן ע"ש שסופם לרע כי לא נתקיימו, והשלישי נקרא שלה לטוב, כמ"ש חז"ל כי אז היה בכזיב שהוציאה מעיר אביה וגיירה:

6. בראשית (פרשת וישב) פרק לח פסוק יג - יד
 (יג) וַיֵּגֵד לְתַמָּר לֵאמֹר הֲנֵה חֲמִיר עֲלַי תִּמְנַתְהָ לְגַז צֹאנִי: (יד) וַתִּסָּר בְּגֵדֵי אֲלִמְנוּתָהּ מֵעֲלֶיהָ וַתִּכְסֶּה בַּצִּעִיף וַתִּתְעַלֵּף וַתֵּשֶׁב בְּפֶתַח עֵינָיִם אֲשֶׁר עַל דְּרָךְ תִּמְנַתָּה כִּי רָאָתָה כִּי גָדַל שְׁלֵה וְהוּא לֹא נִתְּנָה לוֹ לְאִשָּׁה...: (כו) וַיִּכַּר יְהוָה וַיֹּאמֶר צְדָקָה מִמֶּנִּי כִּי עַל כֵּן לֹא נִתְּתִיךָ לְשֵׁלֵה בְּנִי וְלֹא יֹסֵף עוֹד לְדַעְתָּהּ: (כז) וַיְהִי בְּעַת לְדַתָּהּ וְהִנֵּה תֵּאוֹמִים בְּבִטְנָהּ...: (כט) וַיְהִי כְּמִשִּׁיב יָדוֹ וְהִנֵּה יָצָא אֲחִיו וַתֹּאמֶר מַה פָּרַצְתָּ עָלַיךָ פָּרֶץ וַיִּקְרָא שְׁמוֹ פְּרֶץ: (ל) וְאַחַר יָצָא אֲחִיו אֲשֶׁר עַל יָדוֹ הַשְּׂנִי וַיִּקְרָא שְׁמוֹ זָרַח: ו

7. רות פרק ד פסוק יב
 (יב) ויהי ביתך כבית פרץ אשר ילדה תמר ליהודה מן הזרע אשר יתן ה' לך מן הנערה הזאת... (יח) ואלה תולדות פרץ פרץ הוליד את חצרון: (יט) וחצרון הוליד את רם ורם הוליד את עמינדב: (כ) ועמינדב הוליד את נחשון ונחשון הוליד את שלמה: (כא) ושלמון הוליד את בעז ובעז הוליד את עובד: (כב) ועבד הוליד את ישי וישי הוליד את דוד:

8. בראשית (פרשת מקץ) פרק מא פסוק נ - נב
 (נ) ויליוסף ילד שני בנים בטרם תבוא שנת הרעב אשר ילדה לו אסנת בת פוטי פרע כהן און: (נא) ויקרא יוסף את שם הבכור מנשה כי נשני אלקים את כל עמלי ואת כל בית אבי: (נב) ואת שם השני קרא אפרים כי הפרני אלקים בארץ עמי:

9. הדר זקנים בראשית (פרשת מקץ) פרק מא פסוק מה
 ויתן לו את אסנת בת פוטיפרע. היאך נשא בת הדיוט. וי"ל לפי שהיה עבד לפוטיפר אמר יוסף בלבו אם לא אעשה רצונו יזלזל בי. אשאנה רחמי ויכבדני וי"ל שבת דינה היתה ובקשה להרגה ובא יעקב ונכמרו רחמי עליה ותלה לה בצוארה קמיע אחד השליכה תחת הסנה ופוטיפר מצא אותה וגדלה בביתו וכשעבר יוסף על אחת מצרים יצאו כל הנשים לראות יופיו כדכתיב בנות צעדה עלי שור וכל אחת זורקת לו חפץ או תכשיט וזו לא זרקה אלא קמיע ועיין בה יוסף וידע שהיא מזרע אביו ונשאה:

10. מסכתות קטנות מסכת שמחות פרק א הלכה יב
 אין קורין לאבות אבינו אלא לשלשה האבות, ולא לאימהות אמנו אלא לארבע האמהות.

11. רות פרק ד פסוק יא
 (יא) ויאמרו כל העם אשר בשער והזקנים עדים יתן ה' את האשה הבאה אל ביתך כרחל וקלאה אשר בנו שתיהם את בית ישראל ועשה חיל באפרתה וקרא שם בבית לחם:

ההבדל בין האמהות לשבטים - ייחוס הלאום וייחוס השבטים

12. תלמוד בבלי מסכת קידושין דף סו עמוד ב
 וכל מי שאין לה לא עליו ולא על אחרים קידושין - הולד כמותה, ואיזה זה? זה וולד שפחה ונכרית. (ולד נכרית נכרי ואם גיירוהו היו גר כשר ואינו ממזר.)

13. שולחן ערוך אבן העזר הלכות אישות סימן ח סעיף ה
 ולד שפחה ונכרית, כמותן. בין שנתעברו מכשר, בין שנתעברו מפסול.

14. תלמוד בבלי מסכת קידושין דף סח עמוד ב
 נכרית מנלן? אמר קרא: לא תתחתן בהם (לא תהא לך בהם תורת חיתון).
 אשכחנא דלא תפסי בה קידושי, ולדה כמותה מנלן? א"ר יוחנן משום ר"ש בן יוחי, דאמר קרא: כי יסיר את בנך (לעיל מינה כתיב בתך לא תתן לבנו ובתו לא תקח לבנך וסמיך ליה כי יסיר את בנך מדלא כתיב כי יסיר את בתך משמע דבן הנולד לעובד כוכבים מבתך קאמר שיסירו העובד כוכבים מאחוריו ושמעינן דבן בתך אפילו מן העובד כוכבים קרוי בנך.) מאחרי, בנך הבא מישראלית קרוי בנך (מדלא כתיב נמי כי יסיר את בנך דנשמע מינה דקפיד נמי קרא בבתו לא תקח לבנך משום כי יסיר את הבן הנולד לה מבנך אלמא בן העובדת כוכבים אינו קרוי בנך אלא בנה.) , ואין בנך הבא מן העובדת כוכבים קרוי בנך אלא בנה.

15. פני יהושע מסכת קידושין דף סח עמוד ב
 כיון שניתנה תורה נתחדשה הלכה שלא יהא שום צד אישות בבן ישראל לעכו"ם והדרין לעיקר מילתא דעובר ירך אמו הוא היכא דלא שייך תפיסת קידושין ואישות ומש"ה אין קרוי בנך אלא בנה א"כ ה"ה להיפך בבן בתך הבא מן העכו"ם קרוי בנך מהאי טעמא גופא דבתר דידה שדין ליה דעובר ירך אמו הוא ודו"ק:

16. רמב"ן ויקרא (פרשת אמור) פרק כד פסוק י
 מעת שבא אברהם בברית היו ישראל ובגוים לא יתחשבו, וכמו שאמר בעשו (קידושין יח א) ודילמא ישראל מומר שאני. וק"ו הדבר, אם לאחר מתן תורה שהכתיב הבא על בת אברהם מחייבי לאוין ואין לו בה קידושין היא מקוה טהורה לאומות להכשיר את ולדה להיות כמוה, לא כל שכן קודם התורה שתהא מטהרת ולדה להיות כמוה לחייבו במילה כזרעו של אברהם ויהיה מכלל בני ישראל:

הטעם שייחוס הלאום הולך אחר האם

17. תלמוד בבלי מסכת שבת דף קמו עמוד א
 כשבא נחש על חוה (כשנתן לה עצה לאכול מן העץ בא עליה, דכתיב (בראשית ג) הנחש השיאני - לשון נשואין.) הטיל בה זוהמא. ישראל שעמדו על הר סיני - פסקה זוהמתן, עובדי כוכבים שלא עמדו על הר סיני - לא פסקה זוהמתן. אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי: גרים מאי? (שלא היו על הר סיני, מהיכן פסקה זוהמא?) - אמר ליה: אף על גב דאינהו לא הוו, מזלייהו הוו (בסיני, וכל שעמדו על הר סיני נתקדשו ונטהרו ונתרפאו מכל מום, ואף עורים ופסחים שהיו בישראל, כדתיב בספרי.), דכתיב את אשר ישנו פה עמנו עמד היום לפני ה' אלקינו ואת אשר איננו פה וגו'. ופליגא (הא דאמרן דלא פסקה זוהמא עד סיני.) דרבי אבא בר כהנא, דאמר רבי אבא בר כהנא: עד שלשה דורות לא פסקה זוהמא מאבותינו; אברהם הוליד את ישמעאל, יצחק הוליד את עשו, יעקב הוליד שנים עשר שבטים שלא היה בהן שום דופי.

18. נפש החיים שער א - הערות פרק ו
 ונמשך הענין כן עד עת מ"ת שאז פסקה אותה הזוהמא מתוך כמשרז"ל (שבת שם). ולכן אח"כ בחטא העגל ארז"ל (שם פ"ט א') שבא שטן וערבב כו'. היינו שבא מבחוץ כמו בענין חטא אד"הר כנ"ל. כי מתוכם נתגרש. וע"י חטא העגל חזרה אותה הזוהמא ונתערבה בתוכם כבתחלה:

19. חסד לאברהם מעין א נהר יג
חסד לאברהם הוא ספר קבלה יסודי מהמאה ה-17 (נכתב בערך 1618-1622) מאת המקובל רבי אברהם אזולאי.

וכשחטאו בעגל וקלקלו כעין חטא אדה"ר ממש, חזרה זוהמתן שפסקה, ואעפ"י שחזרה עם כל זה לא חזרה להם הזוהמא חזרה גמורה, כי סוף סוף טהרתן של ישראל במקומה עומדת, רק שהשליטו עליהן המיתה".

20. רש"י מסכת מגילה דף כב עמוד ב

ואני מצאתי בפרק מ"ה דברייתא דרבי אליעזר: שמעו הנשים ולא רצו ליתן נזמיהן לבעליהן, אלא אמרו להן: אתם רוצים לעשות פסל ומסכה שאין בו כח להציל, ונתן הקדוש ברוך הוא שכון של נשים בעולם הזה, שיהו משמרות ראשי חדשים יותר מן האנשים

21. ליקוטי שיחות כרך יד עמוד 205

העובר כולו בנבנה מטיפת משהו לגוף משוכלל על ידי האם בלבד ועד כדי כך שרואים במוחש שרוחניות האם משפיעה וגם מעצבת את אופי העובר

22. שולחן ערוך יורה דעה סימן פא סעיף ז

ומ"מ לא יניקו תינוק מן הכותית, אם אפשר בישראלית, דחלב כותית מטמם הלב (ר"נ פא"מ בשם הרשב"א). וכן לא תאכל המיניקת, אפי"י ישראלית, דברים האסורים (הגהות אש"י"ר).

23. דרכי תשובה סימן פא ס"ק ז

עבאה"ט וע' בס' שדי חמד שם שכתב בשם הס' צדה לדרך דאף שיונק הילד ממניקה ישראלית צריך להשתדל שתהא המניקה בעלת מדות טובות לא כעסנות ולא רגזנות עיין שם:

24. תלמוד ירושלמי מסכת חגיגה פרק ב הלכה א

וי"א אמו כשהיתה מעוברת בו היתה עוברת על בתי עכו"ם והריחה מאותו המין והיה אותו הריח מפעפע בגופה כאירסה של חכינה

25. תלמוד בבלי מסכת יומא דף פב עמוד ב

ההיא עוברת דארחא (שהריחה יום הכפורים היה), אתו לקמיה דרבי, אמר להו: זילו לחושו לה (באזנה שיום הכפורים הוא היום, אולי תוכל להתאפק). דיומא דכיפורי הוא. לחושו לה ואילחישא (קבלה את הלחישה שפסק העובר מתאותו). קרי עליה בטרם אצרך בבטן ידעתיך וגו'. נפק מינה רבי יוחנן. ההיא עוברת דארחא, אתו לקמיה דרבי חנינא, אמר להו: לחושו לה, ולא אילחישא. קרי עליה: זרו רשעים מרחם (נעשו זרים ונתנכרו לאביהם שבשמים), נפק מיניה שבתאי אצר פירי. (להפקיע שערים ותניא (בבא בתרא צא, ב): אין אוצרין פירות בארץ ישראל, וכל דבר שהוא חיי נפש, לפי שמפקיען את השערים)

האבות והאמהות ניקו זוהמת הנחש

26. תלמוד בבלי מסכת יומא דף כח עמוד ב

אמר רבי: קיים אברהם אבינו כל התורה כולה, שנאמר עקב אָשֶׁר שָׁמַע אַבְרָהָם בְּקוֹלֵי יְיָ וַיִּשְׁמַר מִשְׁמַרְתִּי מִצְוֹתַי חֻקוֹתַי וְתוֹרֹתַי

27. רמב"ן בראשית (פרשת תולדות) פרק כו פסוק ה

והנראה אלי מדעת רבותינו שלמד אברהם אבינו התורה כלה ברוח הקדש ועסק בה ובטעמי מצותיה וסודותיה, ושמר אותה כולה כמי שאינו מצווה ועושה, ושמירתו אותה היה בארץ בלבד, ויעקב בחוצה לארץ נשא האחיות, וכן עמרם, כי המצות משפט אלהי הארץ הן, אף על פי שהזוהרנו בחובת הגוף בכל מקום (קדושין לו ב). וכבר רמזו רבותינו הסוד הזה

28. חזקוני בראשית (פרשת וישב) פרק לח פסוק יג

וא"ת איך הסכים הקדוש ברוך הוא שיצאו כל מלכי יהודה מפרץ שבא מתמר שהרתה לזנונים. אלא י"ל מוטב שיצא מתמר בת שם הצדיק, ואל יצאו מאשת יהודה שהיתה כנענית שהיו מקולקלים. ועוד לא הרתה לזנונים שהרי קודם מתן תורה כל הקרובים מיבמין ואפי"א אביו של מת וכוון שלא יבם שילה על יהודה ליבם. וכשנתנה תורה נתחדשה הלכה שלא ליבם אלא אחיו מן האב. ואעפ"כ אם אין אחים נהגו ליבם בכשרים קרובים לה. ועל כן עשתה בהיתר מה שעשתה כמו שעשה בועז לרות גם לאחר מתן תורה.

29. תלמוד בבלי מסכת קידושין דף סו עמוד ב

מתני'. כל מקום שיש קידושין ואין עבירה - הולד הולך אחר הזכר, ואיזה זו? זו כהנת לויה וישראלית שנשאו לכהן לוי וישראל (לוי שנשא כהנת או ישראלית בנה לוי וכהן שנשא לויה וישראלית בנה כהן (ולוי)...

30. תלמוד בבלי מסכת מזיר דף כט עמוד א

אמר ריש לקיש: כדי לחנכו במצות. אי הכי, אפי"א אשה נמי! קסבר: איש חייב לחנך בנו במצות, ואין האשה חייבת לחנך את בנה.

31. רמב"ם הלכות תלמוד תורה פרק א הלכה א

נשים ועבדים וקטנים פטורים מתלמוד תורה, אבל קטן אביו חייב ללמדו תורה שנאמר ולמדתם אותם את בניכם לדבר בם, ואין האשה חייבת ללמד את בנה שכל החייב ללמוד חייב ללמד.

מהי זוהמת הנחש

32. בראשית (פרשת בראשית) פרק ג פסוק ה-ו

כי ידע אֱלֹקִים כִּי בַיּוֹם אָכַלְתֶּם מִמֶּנּוּ וְנִפְקַחוּ עֵינֵיכֶם וְהָיִיתֶם כְּאֱלֹקִים יָדְעִי טוֹב וָרָע: וַתֵּרָא הָאֱלֹהִים כִּי טוֹב הָעֵץ לְמַאֲכָל וְכִי תִצְוָה הוּא לְעֵינַיִם וְנִחְמַד הָעֵץ לְהִשְׁכִּיל וַתִּקַּח מִפְּרִיָו וַתֹּאכַל וַתֵּתֵן גַּם לְאִישֶׁהָ עִמָּה וַיֹּאכַל: רש"י

(ה) כי יודע - כל אומן שונא את בני אומנתו, מן העץ אכל וברא את העולם:

33. חפץ חיים - שמירת הלשון חלק ב פרק ט

ועונשו היה מדה במדה, שכל הבריות שונאים אותו ורוצים להרגו, וכמו שאמר הכתוב ואיבה אשית וגו' הוא ישופך ראש

34. עלון חוט של חסד וירא תשעט

במילים אחרות הנחש הכניס בחווה את ההרגשה שה' שונא אותה, וממנה זה עבר לאדם הראשון ולכולנו. וזאת "זוהמת הנחש", זה הלכלוך' הגדול של כל אדם. הזוהמא היא ההרגשה הרסנית שהאדם מרגיש שה' לא אוהב אותו, שונא אותו, וזה שורש כל העבירות. ואם רוצים להתחיל לצעוד במסלול של תיקון האדם ותיקון העולם, חייבים להחזיר ללבנו את הידיעה האמתית שה' אוהב אותנו! ... כי כאשר חסרה האמונה שה' אוהב אותנו, למעשה אין אמונה. "להאמין" בה' ולחשוב שהוא כביכול שוטר או פקח שרק בוחן ומחפש להכשיל אותנו - זו לא אמונה. רק זו אמונה: להאמין שה' אוהב אותנו כְּ אָב אֶת בְּנוֹ, הוא אוהב אותנו אהבה אינסופית כמו שאנחנו ורק רוצה בהצלחתנו

35. ספרי דברים פרשת ואתחנן פייסקא לג

(ו) והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך, רבי אומר למה נאמר, לפי שנאמר ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך, איני יודע כיצד אוהבים את המקום תלמוד לומר והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום על לבבך, תן הדברים האלה על לבך שמתוך כך אתה מכיר את מי שאמר והיה העולם ומדבק בדרכיו.

36. משנת רבי אליעזר פרשה טז עמוד 303

למה הגרים דומין בפני ישראל. לרועה שהיה רועה את עדו, וברח שה אחד מן האפר, ונכנס לתוך הצאן. והיה חביב עליו יותר מדאי. למה. שאלו לקחן בדמים, וזה שלא בדמים, אלא מאליו בא, ונכנס בתוך הצאן. כך ישראל, כמה אותות ונפלאות עשה להן הקדוש ברוך הוא, כמה קולות ולפידים וברקים הראה אותן בהר סיני, עד שקיבלו את התורה. אבל הגר לא ראה מאומה, אלא מאיליו בא ונדבק בישראל. לכך הכת' מזהיר עליו.

37. רות פרק א פסוק טז - יח

(טז) וַתֹּאמֶר רות אל תפגעֵי בי לעֲזֹבְךָ לָשׁוּב מֵאֲחֵרַיִךְ כִּי אֵל אֲנִי תִלְכִּי אֵלֶיךָ וּבְאִשְׁרֵי תְלִינִי אֵלִין עִמָּךְ עַמִּי וְאֵלֶיךָ אֵלֶיךָ: (יז) בְּאִשְׁרֵי תְמוֹתַי אָמוֹת וְשֵׁם אֶקְרָבָה כֹּה יַעֲשֶׂה ה' לִי וְכֹה יִסִּיף כִּי הַמּוֹת יִפְרִיד בֵּינִי וּבֵינָיִךְ: (יח) וַתֵּרָא כִּי מִתְאַמְצֵת הִיא לְלֶכֶת אֵתָהּ וַתִּחְדַּל לְדַבֵּר אֵלֶיהָ:

38. ספר אבודרהם תפלות הפסח

בחג השבועות נהגו לקרות רות מפני שכתוב בו (רות א, כב) בתחלת קציר שעורים והוא זמן הקציר. ועוד טעם אחר לפי שאבותינו לא קבלו את התורה ולא נכנסו לברית אלא במילה וטבילה והרצאת דמים כדאיתא בפרק החולץ (מו, ב). ורות גם היא נתגיירה שנאמר (רות א, טז) כי אל אשר תלכי אלך וגו' מתוך תשובת רות אנו יודעין מה אמרה לה נעמי שאמרה לה אסור לך לתחום שבת אל אשר תלכי אלך. אסור לך ייחוד באשר תליני אליו. מפקדין בתרי"ג מצות עמך עמי. אסור לך ע"א ואלקירך אלקי.

סיכום

במעמד הר סיני פסקה זוהמת הנחש מישראל. מאותו רגע נקבע שהאם קובעת את לאום הולד. מה משמעותה של אותה זוהמה, וכיצד הדבר קשור לרות שזכתה שמיח יצא ממנה?